

1. Опис навчальної дисципліни

1	2	3	
Галузь знань, спеціальність, освітня програма рівень вищої освіти	Нормативні показники для планування і розподілу дисципліни на змістові модулі	Характеристика навчальної дисципліни	
		очна (денна) форма здобуття освіти	заочна (дистанційна) форма здобуття освіти
Галузь знань 03 гуманітарні науки	Загальна кількість кредитів – 3	Обов'язкова	
	Кількість кредитів на 6-й семестр - 3	Цикл дисциплін професійної підготовки спеціальності	
Спеціальність 035 філологія	Загальна кількість годин – 90	Семестр:	
Спеціалізація 035.05 Германські мови та літератури (переклад включно)	Кількість годин на 6-й семестр – 90	6 -й	5 -й
	Освітньо-професійна програма Переклад (англійський)	Змістових модулів на 6-й семестр – 4	Лекції
16 год.			6 год.
Рівень вищої освіти: бакалаврський	Кількість поточних контрольних заходів – 16	Семінарські	
		16 год.	2 год.
		Самостійна робота	
		58 год.	82 год.
		Вид підсумкового семестрового контролю: залік	

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою викладання навчальної дисципліни «Історія першої іноземної мови» є ознайомлення студентів з історичним розвитком англійської мови.

Основними **завданнями** викладання дисципліни «Історія першої іноземної мови» є:

- 1) представити основні закономірності розвитку англійської мови на фонетичному, морфологічному, лексичному, синтаксичному рівнях;
- 2) пояснити вплив мовних та позамовних факторів на специфіку еволюції системи англійської мови і результат цих змін;
- 3) ознайомити студентів із дискусивними питаннями розвитку мови і проаналізувати різні погляди на ці проблеми, зважаючи на їхні переваги та недоліки;
- 4) обґрунтувати причини поширення англійської мови в усьому світі, розвиток її варіантів і діалектів.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен набути таких результатів навчання (знання, уміння тощо) та компетентностей:

Заплановані робочою програмою результати навчання та компетентності	Методи і контрольні заходи
1	2
<p><u>Програмні компетентності:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - ЗК 6 Здатність до пошуку, опрацювання та аналізу інформації з різних джерел. - ЗК 7 Уміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми. - ЗК 8 Здатність працювати в команді та автономно. - ЗК 9 Здатність спілкуватися іноземною мовою. - ЗК 13 Здатність проведення досліджень на належному рівні. - СК 1 Усвідомлення структури філологічної науки та її теоретичних основ. - СК 2 Здатність використовувати в професійній діяльності знання про мову як особливу знакову систему, її природу, функції, рівні. - СК 3 Здатність використовувати в професійній діяльності знання з теорії та історії мов(и), що вивчаються(ється). - СК 7 Здатність до збирання й аналізу, систематизації та інтерпретації мовних, літературних, фольклорних фактів, інтерпретації та перекладу тексту (залежно від обраної спеціалізації). - СК 8 Здатність вільно оперувати спеціальною термінологією для розв'язання професійних завдань. 	<p>Наочні методи (схеми, моделі).</p> <p>Словесні методи (презентації, пояснення, робота з підручником).</p> <p>Практичні методи (творчі завдання, кейси, розробка проєктів).</p> <p>Логічні методи (індуктивні, дедуктивні, створення проблемної ситуації).</p> <p>Проблемно-пошукові методи (репродуктивні).</p> <p>Метод формування пізнавального інтересу (навчальна дискусія, створення цікавих ситуацій, кейсів).</p>
<p><u>Програмні результати навчання</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - ПРН 2. Знати основні проблеми дисциплін циклу професійної підготовки, пояснювати їх взаємозв'язок у цілісній системі знань. - ПРН 10. Знати основні принципи лінгвістичного та перекладацького аналізу текстів різних стилів і жанрів. - ПРН 12. Дотримуватися правил академічної доброчесності. 	<p>Методи контролю і самоконтролю (усний, письмовий, програмований, практичний).</p> <p>Самостійно-пошукові методи (індивідуальна робота, практична робота).</p> <p>Контрольні заходи:</p> <ul style="list-style-type: none"> - захист проєктів; - індивідуальне завдання (ІЗ); - екзамен.

Міждисциплінарні зв'язки.

Курс «Історія першої іноземної мови» пов'язаний з основними теоретичними курсами: «Вступ до мовознавства», «Вступ до спецфілології», «Порівняльна граматики», «Порівняльна лексикологія», «Лінгвокраїнознавство країн першої іноземної мови». Курс розширює кругозір студента і дає уявлення про еволюцію мовної системи англійської мови, приділяючи особливу увагу розвитку фонетики, граматики, словникового складу. Знайомство з курсом «Історія першої іноземної мови» дає студентам можливість детальніше зрозуміти й опанувати інші базові курси: «Порівняльна стилістика», «Теорія та практика перекладу з першої іноземної мови (англійської)», «Основи мовної комунікації».

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Вступ до історії англійської мови

Тема 1. Предмет історії мови. Порівняльно-історичний метод, як домінуючий метод при дослідженні мовної системи.

Предмет ті цілі курсу «Історія мови». Доісторичні та історичні джерела інформації щодо особливостей розвитку мовної системи. Поняття «еволюції мовної системи», особливості мовної еволюції на різних рівнях мови. Мовні та позамовні фактори, що спричиняють зміни у мовній системі. Поняття «мовний простір» і «мовна ситуація» і їхня кореляція з процесом мовної еволюції. Зародження методів дослідження мовної системи. Порівняльно-історичний метод, умови його популярності, основні мовознавці, найвидатніші досягнення. Переваги та недоліки порівняльно-історичного методу при дослідженні мовних систем. Младограматисти і Празький лінгвістичний кружок та їхній вплив на зміну підходів до аналізу мовної системи. Упровадження термінів «синхронія» та «діахронія». Синхронічний та діахронічний підходи до аналізу мови.

Тема 2. Завоювання Британських островів та їхній вплив на специфіку розвитку, становлення, стандартизацію англійської мови.

Найдавніший (доісторичний) період розвитку індоєвропейської мови-основи. Мовні категорії, успадковані сучасними індоєвропейськими мовами, обґрунтування відмінностей граматичних категорій у різних мовах. Поширення індоєвропейської мови-основи в Європі. Міграції прагерманців до Скандинавського півострову, асиміляція прагерманців із скандинавським автохтоном, виникнення германців. Теорія мовного субстрату. Західно-германські племена, їхнє подальше розселення, їхні діалекти. Романське, германське, скандинавське, норманське завоювання Британських островів. Утворення германських королівств, мовні контакти між ними, причини поширення саме лондонського діалекту. Основні історичні події, що вплинули на специфіку еволюції та становлення мовної системи. Хрещення Британських островів і популяризація латинської мови. Чотири хвилі латинізації англійської мови. Вплив Реформації, книгодрукування, розвитку літератури на стандартизацію мовної системи. Тенденції пурифікації мовної системи від численних запозичень, причини їхнього провалу. Періодизація історії розвитку англійської мови.

Змістовий модуль 2. Історична фонетика

Тема 3. Фонологія у протогерманський і давньоанглійський періоди.

Лінгвістичні особливості давньогерманських мов. Загальна характеристика протогерманського періоду. Фонетична система у давньогерманських мовах. Види та кількість фонем, їхня типологія. Зміни у системі голосних у германських мовах. Зміни у системі приголосних у германських мовах. Перший зсув приголосних.

Західногерманські зміни приголосних. Східногерманські зміни голосних і приголосних. Особливості наголосу в індоєвропейській мові і його зміни в

протогерманський період. Загальна характеристика давньоанглійського періоду. Давньоанглійський алфавіт, особливості вимови голосних і приголосних звуків. Давньоанглійські голосні та зміни у системі голосних. Давньоанглійські приголосні та зміни у системі приголосних. Давньоанглійська морфологія.

Тема 4. Фонологія у середньоанглійській та новоанглійській періоди.

Діалекти. Писемні пам'ятки. Становлення форм літературної вимови.

Загальна характеристика середньоанглійського періоду. Писемні пам'ятки середньоанглійського періоду. Системи письма та зміни в орфографії. Зміни у системі голосних звуків в середньоанглійському періоді. Зміни у системі приголосних звуків в середньоанглійському періоді. Загальна характеристика новоанглійського періоду. Зміни у системі голосних звуків в новоанглійському періоді. Великий зсув голосних. Зміни у системі приголосних звуків в новоанглійському періоді. Поширення книгодрукування, літератури, грамотності та їхній вплив на фонетичну стандартизацію англійської мови. Причини розходження орфографічної та вимовної оболонки слова.

Змістовий модуль 3. Лексико-граматичні особливості

Тема 5. Історична граматики.

Загальна характеристика частин мови, успадкованих від індоєвропейської мови-основи. Іменник. Його категорії. Типологія іменників. Зміна категорій іменника у давньоанглійській, середньоанглійській, новоанглійській періоди. Втрата закінчень іменником. Прикметник. Його категорії. Зміна категорій прикметника у давньоанглійській, середньоанглійській, новоанглійській періоди. Втрата закінчень прикметником. Дієслово. Його категорії. Типологія дієслів. Зміна категорій дієслова у давньоанглійській, середньоанглійській, новоанглійській періоди. Втрата закінчень дієсловом. Поява аналітичних форм. Еволюція модальних дієслів. Еволюція прислівника. Способи формування прислівників за різних періодів розвитку англійської мови. Еволюція займенника. Види займенника. Виникнення артиклів. Чисельник. Його види та напрямки еволюції в історичні перспективи. Перехід від вільного до чітко регламентованого порядку слів.

Тема 6. Історична лексикологія.

Етимологічний склад сучасного словникового складу англійської мови з точки зору його еволюції. Праіндоєвропейський шар лексики, групи понять, що він розкриває. Спільногерманський шар лексики, причини його виникнення відповідно до теорії субстрату. Власне англійська лексика. Запозичення з різних мов.

Кельтські запозичення, причини їхньої незначної кількості в сучасній англійській мові. Латинські запозичення та причини їхньої переважної кількості в сучасній англійській мові. Скандинавські запозичення. Їхня типологія. Французькі запозичення. Їхня типологія. Запозичення з інших мов. Запозичення з мов автохтонного населення в різних варіантах англійської мови. Їхня типологія.

Причини їхньої асиміляції.

Змістовий модуль 4. Формування англійської мови

Тема 7. Історична морфологія. Стандартизація англійської мови.

Слово, його фонетична і морфологічна будова в індоєвропейській мові-основі. Зміна будови слова у зв'язку із редукцією кількості основотворчих суфіксів і їхнім поступовим зникненням. Форма слова в протогерманський період. Форма слова в

давньоанглійський період. Форма слова в середньоанглійський період. Форма слова в новоанглійський період. Причини зникнення більшості закінчень англійської мови. Словотвір в давньоанглійському періоді. Словотвір в середньоанглійському періоді. Словотвір в новоанглійському періоді. Основні афікси, що функціонували протягом різних періодів розвитку англійської мови. Специфіка їхньої внутрішньої та зовнішньої еволюції. Стандартизація англійської мови. Теорії пурифікації мови від запозичень. Лексикографічна практика й укладання словників.

Тема 8. Поширення англійської мови в світі.

Технічний прогрес в Британії. Перші території за межами Британських островів. Утворення Британської імперії і захоплення нею чверті території землі. Екстралінгвістичні фактори поширення англійської мови в британських колоніях. Продовження використання англійської мови після розпаду британської імперії.

Формування національних варіантів англійської мови. Головні відмінності між ними. Поширення англійської мови, як мови міжнародного спілкування після II Світової Війни. Англійська мова як мова міжнародного спілкування.

6. Теми семінарських занять

№ змістового модуля	Назва теми	Кількість годин	
		о/д ф	з/д ф
1	Предмет історії мови. Порівняльно-історичний метод, як домінуючий метод при дослідженні мовної системи.	2	
1	Завоювання Британських островів та їхній вплив на специфіку розвитку, становлення, стандартизацію англійської мови.	2	
2	Фонологія у протогерманській і давньоанглійській періоди.	2	
2	Фонологія у середньоанглійській та новоанглійській періоди. Діалекти. Писемні пам'ятки. Становлення форм літературної вимови.	2	
3	Історична граматики.	2	
3	Історична лексикологія.	2	
4	Історична морфологія. Стандартизація англійської мови.	2	1
4	Поширення англійської мови в світі.	2	1
Разом		16	2

7. Види і зміст поточних контрольних заходів

№ змістового модуля	Вид поточного контрольного заходу	Зміст поточного контрольного заходу *Докладний зміст завдання за посиланням на сторінці Moodle: https://moodle.znu.edu.ua/course/view.php?id=10179	Критерії оцінювання	Усього балів
1	2	3	4	5
1	<i>Вид теоретичного завдання: блиц-опитування, тестове завдання</i>	Питання для підготовки: лекція 1-2	Опитування на лекції (усне або письмове) оцінюється в 1 бал. Тестові питання оцінюються: правильно/неправильно (максимально – 8 балів)	10
	<i>Вид практичного завдання: завдання семінару 1-2</i>	Аналіз еволюції форми слова; фонологічних змін та розвитку окремих слів.	Кожне завдання практичної роботи за змістовим модулем оцінюється від 1 до 3 балів з урахуванням відповідей на запитання при захисті роботи на семінарі. Загальна максимальна сума балів визначається кількістю завдань в роботі.	6
Усього за ЗМ 1 к.з.	4			16

2	<i>Вид теоретичного завдання: блиц-опитування, тестове завдання</i>	Питання для підготовки: лекція 3-4	Опитування на лекції (усне або письмове) оцінюється в 1 бал. Тестові питання оцінюються: правильно/неправильно (максимально – 8 балів)	10
	<i>Вид практичного завдання: завдання семінару 3-4</i>	Морфологічний аналіз; обґрунтування граматичних змін	Кожне завдання практичної роботи за змістовим модулем оцінюється від 1 до 3 балів з урахуванням відповідей на запитання при захисті роботи на семінарі. Загальна максимальна сума балів визначається кількістю завдань в роботі.	6
Усього за ЗМ 2 к.з.	4			16
3	<i>Вид теоретичного завдання: блиц-опитування, тестове завдання</i>	Питання для підготовки: лекція 5-6	Опитування на лекції (усне або письмове) оцінюється в 1 бал. Тестові питання оцінюються: правильно/неправильно (максимально – 3 бали).	5
	<i>Вид практичного завдання: завдання семінару 5, підготовка презентації</i>	Компаративний синтаксичний аналіз текстів. Презентація за темою змістового модуля.	Завдання практичної роботи за змістовим модулем оцінюється від 1 до 3 балів з урахуванням відповідей на запитання при захисті роботи на семінарі. Підготовка презентації оцінюється від 1 до 4 балів відповідно до висвітлення теми змістового модуля.	7
Усього за ЗМ 3 к.з.	4			12
4	<i>Вид теоретичного завдання: блиц-опитування, тестове завдання</i>	Питання для підготовки: лекція 7-8	Опитування на лекції (усне або письмове) оцінюється в 1 бал. Тестові питання оцінюються: правильно/неправильно (максимально – 8 балів).	10
	<i>Вид практичного завдання: завдання семінару 7, підготовка презентації.</i>	Порівняльний аналіз лексичного складу британського і американського варіантів англійської мови. Презентація за темою лекції 8.	Завдання практичної роботи за змістовим модулем оцінюється від 1 до 3 балів з урахуванням відповідей на запитання при захисті роботи на семінарі. Підготовка презентації оцінюється від 1 до 3 балів відповідно до висвітлення теми лекції.	6
Усього за ЗМ 4 к.з.	4			16
Усього за ЗМ к.з.	16			60

8. Підсумковий семестровий контроль

Форма	Види підсумкових контрольних заходів	Зміст підсумкового контрольного заходу	Критерії оцінювання	Усього балів
1	2	3	4	5
Екзамен	Теоретичне завдання	Усна частина екзаменаційного білета передбачає розгорнуті та обґрунтовані відповіді на два питання (з письмовою фіксацією всіх відповідей). Зміст питань знаходиться за посиланням на сторінці Moodle: https://moodle.znu.edu.ua/course/view.php?id=10179#section-6 У разі дистанційної форми навчання екзамен проходить у тестовій формі через платформу Moodle.	Екзамен проводиться в усній формі при очній формі навчання. Усний екзамен складається із відповідей на екзаменаційний білет з письмовою фіксацією всіх відповідей. Екзаменаційний білет містить два теоретичних питання. За відповіді на кожне теоретичне питання екзаменаційного білета студент може отримати до 10 балів, всього за екзамен можна отримати до 20 балів. У разі дистанційної форми навчання екзамен проходить у тестовій формі через платформу Moodle. Підсумковий тест складається із 20 тестових питань. Всього за підсумковий тест можна отримати до 20 балів.	20
	Практичне завдання	Практичне індивідуальне завдання передбачає перегляд документального фільму “The Adventure Of English” та виконання завдань до нього у форматі документу MS Word, докладний зміст завдання знаходиться за посиланням на сторінці Moodle: https://moodle.znu.edu.ua/course/view.php?id=10179#section-5	Із складається з 7 завдань, за кожне з яких студент може отримати до 3 балів, з урахуванням відповідей на запитання при захисті роботи.	20
Усього за підсумковий семестровий контроль				40

9. Рекомендована література

Основна:

1. Зварич І. М. Історія англійської мови (курс лекцій і семінарів). History of English language (course of lecture and seminars) : навч. посіб. Київ : Київський національний торговельно-економічний університет, 2020. 375 с.
2. Сабо О. А. Історія англійської мови. Матеріали до лекцій і семінарів. Вправи. Тести. Ключі для самоконтролю : Навч. посібник. History of the English Language. Materials to Lectures and Seminars Exercises. Tests. Keys for Self-Control. Київ : Видавництво Ліра-К, 2021. 230 с.
3. Borman T. Crown & Sceptre : A New History of the British Monarchy, from William the Conqueror to Elizabeth. New York : Atlantic Monthly Press, 2022. 576 p.
4. Morris M. The Anglo-Saxons: A History of the Beginnings of England: 400 – 1066. Oxford : Brilliance Publishing, Inc. 2021. 565 p.
5. Snow P., Macmillan A. Kings and Queens of England: Lives and Reigns from the House of Wessex to the House of Windsor Kindle Edition. Oxford : Welbeck Publishing, 2022. 399 p.

Додаткова:

1. Євченко В.В. Історія англійської мови. Вінниця : Нова Книга, 2016. 408 с.
2. Ікалюк Л.М., Ковбаско Ю.Г. History of the English Language : навчально-методичний посібник Івано-Франківськ : Видавництво : НАІР, 2015. 36 с.
3. Колесник О.С. Практикум з історії англійської мови. Чернігів: РВВ ЧДПУ імені Т.Г. Шевченка, 2015. 52 с.
4. Baker P.S. Introduction to Old English. Blackwell Publishing, Malden, MA, 2015. 105 p.
5. Brinton J. The English Language : A Linguistic History. Oxford: Oxford University Press, 2017. 640 p.
6. History of Britain and Ireland : The Definitive Visual Guide. New York : DK; New edition, 2019. 400 p.
7. Vallejo I. Papyrus : The Invention of Books in the Ancient World. New York : Knopf, 2022. 464 p.
8. Verba L.G. History of the English Language. Vinnitsa: Nova Knyha, 2016. 296 p.

Інформаційні ресурси:

1. Словник давньоанглійська – середньоанглійська. URL: <https://uk.glosbe.com/ang/enm>
2. BBC News UK. Internet + English = Netglish. URL: http://news.bbc.co.uk/2/hi/uk_news/1235945.stm
3. The Guardian. Net contribution language. URL: <https://www.theguardian.com/technology/2009/oct/23/>
4. The Telegraph. Texting-is-making-English-a-foreign-language. URL: <https://www.telegraph.co.uk/comment/personal-view/6017629/>
5. The Next Web. Wtf. Social networking is good for language. URL: <https://thenextweb.com/socialmedia/2010/12/10/>
6. News from The Open University. URL: <https://ounews.co/>
7. Англійсько-український словник. Алфавітний покажчик. URL: <http://www.unlimited-translate.org/uk/dictionaries/ukrainian-to-english/translate>
8. Англосаксонська (Давньоанглійська) мова. URL: <https://linguapedia.info/uk/movi/anglosaksonska-davnoanglijska.html>

9. Gladiators, 50 AD. URL: <http://www.eyewitnesstohistory.com/gladiators.htm>
10. Salaria. Web books. URL: <https://www.youwouldntwantto.be/gladiator-web-book/>